

PANKKIVUOSI 2016

Pankkien tulostarkastus

18.4.2017

FK | Finanssialan Keskusliitto

Sisällysluettelo

1 Toimintaympäristön kehitys.....	2
2 Pankkien tulokset pähkinäkuoressa.....	2
3 Suomessa toimivat pankit.....	4
3.1 Luottolaitosten markkinaosuudet Suomessa	5
3.2 Pankkikonsernien henkilöstö ja konttorit.....	6
3.3 Lainakannan kasvu Suomessa euroaluetta ripeämpää	7
3.4 Pankkien varainhankinnan maturiteetti pidentynyt.....	9
3.5 Matala korkotaso ja viranomaismaksut painoivat korkokatetta.....	10
3.6 Pankkien vakavaraisuus Euroopan vahvinta	12
3.7 Pankkisektorin kannattavuus heikkeni hieman	13

Liite: Pankkikonsernien tulokset 2015–2016

Pankkivuosi 2016

1 Toimintaympäristön kehitys

Suomen talous alkoi elpyä vuoden 2016 loppua kohden. Työttömyys kääntyi laskuun ja kuluttajien luottamus koheni. Rakennusinvestoinnit kasvoivat voimakkaasti ja yksityinen kulutus vahvistui. Inflaatio oli edelleen hidasta ja asuntojen hinnat nousivat hyvin maltillisesti.

Euroopan keskuspankki piti rahapolitiikan virityksen edelleen elvyttävänä. EKP laski maaliskuussa 2016 ohjauskorkonsa nolnaan ja talletuskorkonsa -0,4 prosenttiin. Lisäksi EKP laajensi arvopapereiden osto-ohjelmaansa.

Sääntelyrintamalla tapahtui paljon vuoden 2016 aikana. Kotimaassa Finanssivalvonta otti käyttöön kansallisen lainakattosääntelyn heinäkuun alusta lukien. Asuntoluottojen enimmäisluototussuhde rajoittaa myönnettävän asuntoluoton määrän enintään 90 prosenttiin (ensiasunnon hankintaa varten enintään 95 prosenttiin) vakuuksien käyvästä arvosta luottoa myönnettäessä. Lisäksi Finanssivalvonta päätti, että sisäisiä malleja käyttäville luottolaitoksille määrätään lattia asuntoluottokannan keskimääräiselle riskipainolle. Aluksi lattian piti olla 10 prosenttia, mutta Fiva korotti vaatimusta 15 prosenttiin maaliskuussa 2017 tehdyssä päätöksessään. Lattian on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2018.

Kotimaisten rahoitusmarkkinoiden kannalta systeemisesti merkittäville luottolaitoksille määrätyt lisäpääomavaatimukset (O-SII puskurit) tulivat voimaan vuoden 2016 alusta. Finanssivalvonta määräsi lisäpuskurit neljälle luottolaitoksille. Nordea Pankki Suomi Oyj ja OP Ryhmä joutuvat täyttämään 2,0 prosentin lisäpääomavaateen ja Kuntarahoitus Oyj sekä Danske Bank Oyj 0,5 prosentin lisäpääomavaateen.

Eurooppalaisella tasolla Pankkiunionin toinen pilari, eli yhteinen kriisinratkaisumekanismi, aloitti toimintansa vuoden 2016 alusta. Kriisinratkaisuneuvosto vastaa euroalueen suurimpien pankkien kriisinratkaisusta.

Vuoden 2016 lopulla komissio julkaisi sääntelypaketin, jonka on tarkoitus muun muassa parantaa pankkien häiriönsietokykyä. Paketti sisältää myös sitovan pysyvän varainhankinnan vaatimuksen (net stable funding ratio, NSFR), jonka odotetaan tulevan voimaan näillä näkymin vuosina 2019–2020.

2 Pankkien tulokset pähkinäkuoressa

Nollakorkoympäristö asettaa edelleen paineita pankkien korkokatteelle, joka supistui yhteensä noin 4 prosenttia edellisvuodesta. Korkokuluihin kirjattiin myös Rahoitusvakausviranomaiselle tilitetty vakausmaksut, mikä heikensi osaltaan korkokatetta.

Toimialan liiketoiminnan kulut kasvoivat noin 2 prosenttia. Kulujen kasvun taustalla ovat muun muassa kasvavat investoinnit digitalisaatioon ja palvelujen kehittämiseen. Arvonalentumiset luotoista ja muista sitoumuksista vähenivät lähes viidenneksellä.

Pankkien ydinvakavaraisuussuhdeluku (CET1) nousi vuoden lopussa 21,7 prosenttiin. Ydinvakavaraisuus on noussut uuden, niin sanotun Basel III-sääntelyn, astuttua voimaan peräti 6,9 prosenttiyksiköllä. Uudistunut vakavaraisuussääntely tuli Suomessa voimaan vuoden 2014 aikana. Suomen pankkisektorin riskinkantokyky onkin Euroopan vahvinta:

keskimääräinen ydinvakavaraisuussuhde oli EU:n pankkisektorilla 14,4 prosenttia vuoden 2016 lopulla.

Kotimaisen pankkisektorin keskimääräinen oman pääoman tuotto oli noin 8,2 prosenttia kun se Pohjoismaisilla verrokipankeilla oli keskimäärin 12,5 prosenttia¹. EU-maiden pankkisektorin keskimääräinen oman pääoman tuotto oli 3,3 prosenttia.

Suomessa toimivat pankit täyttävät reilulla marginaalilla uuden maksuvalmiusvaatimuksen (LCR), joka tuli voimaan 1.10.2015 asteittain. LCR-suhdeluku oli vuoden lopulla 143 prosenttia. Vuoden 2016 aikana vaatimus oli 70 prosenttia ja se nousi vuoden 2017 alussa 80 prosenttiin. Vuoden 2018 alusta vaatimus tulee voimaan lopullisessa 100 prosentin laajuudessaan. Vaatimus edellyttää pankeilta yhä enemmän likviditeettipuskuria, jonka turvin pankki kestäisi lyhytaikaisen vakavan häiriön markkinoilla. Suomalaispankkien maksuvalmiuspuskureista valtaosan muodostavat keskuspankkitalletukset, katetut joukkolainat sekä valtioiden velkakirjat.

Kotimaisen pankkisektorin vähimmäisomavaraisuusaste (Leverage Ratio) parani vuoden lopulla 5,9 prosenttiin. Komissio esitti marraskuussa 2016, että vähimmäisomavaraisuusvaatimus asetetaan 3 prosenttiin. Sitovan vaateen odotetaan tulevan voimaan aikaisintaan vuoden 2019 alussa.

¹ ks. liite: Pankkien tulokset 2015–2016

3 Suomessa toimivat pankit

Suomessa toimi vuoden 2016 lopussa yhteensä 274 luottolaitosta, mikä on 7 kappaletta vähemmän kuin vuoden 2015 lopussa. Vähentyminen johtui pääosin Osuuspankkien ja Säästöpankkien fuusioista. Luottolaitoksia ovat talletuspankit sekä muut luottolaitokset, jotka eivät ota vastaan talletuksia. Muita luottolaitoksia ovat esimerkiksi rahoitusyhtiöt, luottokorttiyhtiöt, kiinnitysluottopankit ja Kuntarahoitus Oyj.

Suurin osa luottolaitoksista kuuluu pankkikonserniin tai yhteenliittymään. Ryhmittäin laskettuna kotimaisia² pankkikonserneja tai -ryhmiä oli vuoden 2016 lopussa 12 kpl³.

Suomen suurin pankkiryhmä markkinaosuuksilla mitattuna on OP Ryhmä, joka on viime vuosina laajentanut liiketoimintaansa perinteisen finanssitoimialan ulkopuolelle. OP Ryhmä kuuluu EKP:n suoraan valvontaan.

Toiseksi suurin pankkikonserni oli vuoden 2016 lopussa Nordea-konserni. Maaliskuussa 2016 Nordean yhtiökokous hyväksyi suunnitelman, jonka seurauksena Nordean Pohjoismaissa toimivat tytäryritykset fuusioitiin ruotsalaiseen emopankkiin ja ne muuttuivat sivuliikkeiksi. Fuusio toteutui 2.1.2017. Sivuliikkeeksi muuttumisen jälkeen Nordean valvonnan päävastuu kuuluu Ruotsin Finanssivalvonnalle, eikä se ole enää EKP:n suoran valvonnan alainen. Osana fuusioprosessia Suomeen perustettiin lokakuussa Nordea Kiinnitysluottopankki Oyj, joka laskee liikkeelle asuntovakuudellisia joukkovelkakirjoja.

Danske Bank Oyj ja Kuntarahoitus Oyj ovat taseella mitattuna lähes yhtä suuret. Ne kuuluvat molemmat EKP:n suoran valvonnan alle. Danske Bank Oyj on ilmoittanut suunnitelmistaan muuttua sivuliikkeeksi Nordean tavoin.

Muut kuin edellä mainitut neljä luottolaitosta kuuluvat Finanssivalvonnan suoran valvonnan alaisuuteen.

Suomalaisissa pankkikonserneissa ja ulkomaisten talletuspankkien sivuliikkeissä työskenteli vuoden 2016 lopussa yhteensä 28 491 henkilöä. Pankkikonsernin työntekijämäärään sisältyvät myös muun muassa vakuutus- ja omaisuushoitotoiminnoissa työskentelevät henkilöt, jos konserniin tai pankkiryhmään kuuluu ko. toimintoja. Lisäksi mukaan on laskettu suomalaisten pankkikonsernien ulkomailla toimivien sivuliikkeiden henkilöstö, jonka osuus on kuitenkin hyvin pieni.

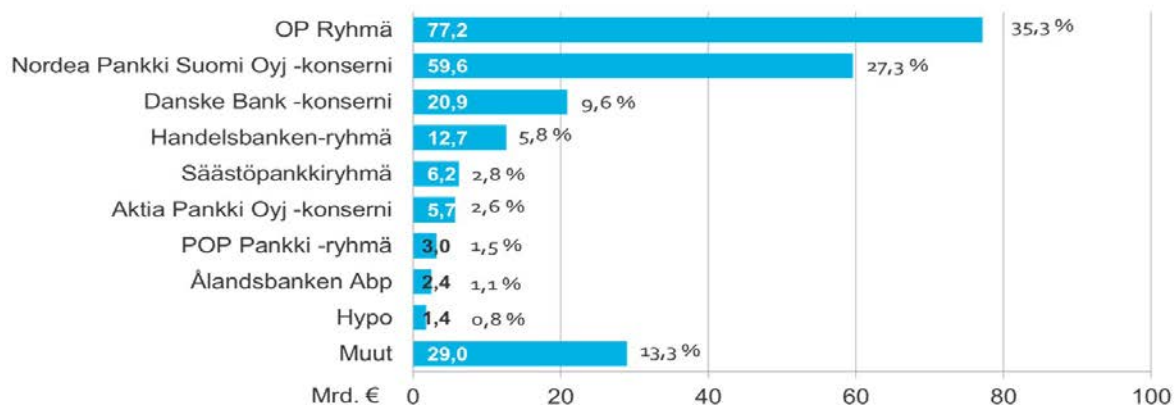
Suomalaisilla pankkikonserneilla ja ulkomaisten pankkien sivuliikkeillä oli vuoden 2016 lopussa yhteensä 1 063 pankkikonttoria Suomessa, eli 49 konttoria vähemmän kuin edellisvuonna. Konttorien karsiminen johtuu asiakaspalvelun siirtymisestä digitaalisiin kanaviin sekä fuusioista ja toimintojen tehostamisesta.

² Kotimaisuudella viitataan Suomen osakeyhtiölain alaisiin emo- ja tytäryhtiöihin ja talletuspankkien yhteenliittymiin.

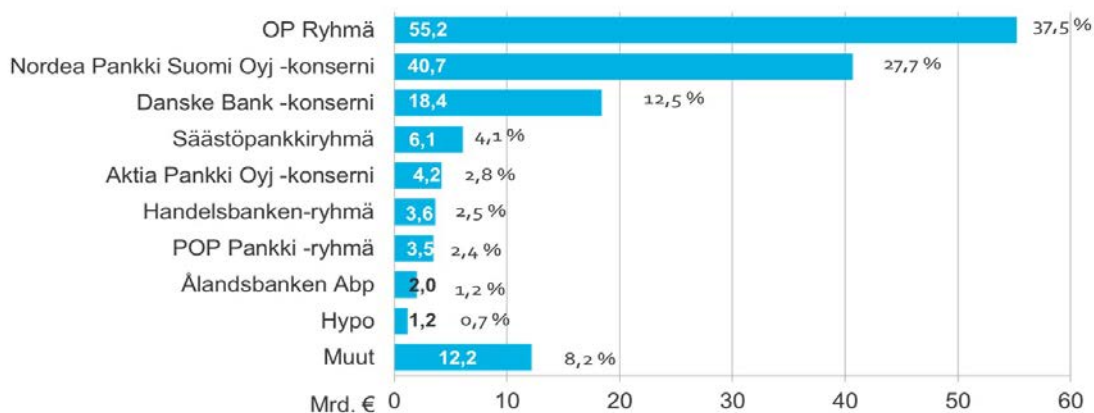
³ Nordea Pankki Suomi Oyj –konserni, OP Ryhmä, Danske Bank Oyj –konserni, Kuntarahoitus Oyj, Säästöpankkiryhmä, Aktia konserni, S-Pankki-konserni, Ålandsbanken-konserni, POP Pankki –ryhmä, Hypo-konserni, Oma Säästöpankki Oyj –konserni ja Evli-konserni

3.1 Luottolaitosten markkinaosuudet⁴ Suomessa

Kuvio 1. Luottolaitosten lainat yleisölle Suomessa, markkinaosuudet 31.12.2016

Kuvio 2. Luottolaitosten talletukset yleisöltä Suomessa, markkinaosuudet 31.12.2016

Lähde: Pankit/pankkikonsernit ovat antaneet suostumuksensa valtakirjoilla siihen, että Suomen Pankki toimittaa asianomaisten pankkien/pankkikonsernien laina- ja talletusmäärät vuosittain FK:lle.

⁴ **OP Ryhmä:** OP Yrityspankki Oyj, Helsingin Seudun Osuuspankki, OP-Korttiyhtiö Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj, OP-Prosessipalvelut Oy ja Yhteenliittymäosuuspankit

Nordea Pankki Suomi Oyj -konserni: Nordea Pankki Suomi Oyj, Nordea Kiinnitysluottopankki Oyj ja Nordea Rahoitus Suomi Oy

Danske Bank -konserni: Danske Bank Oyj ja Danske Bank A/S, Helsinki Branch

Handelsbanken-ryhmä: Svenska Handelsbanken AB (publ), filialverksamheten i Finland, Handelsbanken Finans Abp, Handelsbanken Finans Aktiebolag (publ), filialverksamheten i Finland ja Stadshypotek AB(publ), filialverksamheten i Finland

Aktia Pankki Oyj -konserni: Aktia Bank Abp ja Aktia Hypoteksbank Abp

Säästöpankkiryhmä: Säästöpankit ja Säästöpankkien Keskuspankki Suomi Oy (pl. Oma Säästöpankki Oy, joka kohdassa "muut")

POP Pankki -ryhmä: POP Pankit ja Bonum Pankki Oy

Muut: Sisältää Suomessa toimivat muut luottolaitokset kuin edellä mainitut (mm. S-Pankki Oy ja Kuntarahoitus Oyj)

3.2 Pankkikonsernien henkilöstö ja konttorit

	HENKILÖSTÖ (koko konserni ¹⁾)		HENKILÖSTÖ (pankkitoiminta)		KONTTORIT SUOMESSA	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
SUOMESSA TOIMIVAT TALLETUSPANKIT						
OP Ryhmä	12 227	12 130	6 895	7 295	442	450
Danske Bank Oyj -konserni ²	2 045	2 212	2 045	2 212	42	62
Säästöpankkiryhmä	1 279	1 232	1 155	1 156	146	150
Aktia konserni	1 026	1 051	876	851	45	47
S-Pankki-konserni	666	696	466	459	12	12
Ålandsbanken konserni	768	677	369	341	10	11
POP Pankki -ryhmä	741	695	565	555	85	89
Evli konserni	223	248	155	166	2	2
Oma Säästöpankki	241	252	241	252	45	45
Hypo-konserni	46	52	46	52	1	1
Suomessa toimivat talletuspankit yhteensä	19 262	19 245	12 813	13 339	830	869
ULKOMAISTEN TALLETUSPANKKIEN SIVUKONTTORIT SUOMESSA						
Nordea Bank AB (publ), Suomen sivuliike (SE)			7 909	6 575	161	170
Svenska Handelsbanken AB (julk), Suomen sivukonttoritoiminta (SE)			624	650	46	46
Skandinaviska Enskilda Banken AB (publ) Helsingforsfilialen (SE)			226	222	1	1
Forex Bank Aktiebolag filial i Finland (SE)			130	120	14	14
Svea Ekonomi AB, Filial i Finland (SE)			92	-	-	-
Resurs Bank AB Suomen sivuliike (SE)			60	58	1	1
Nordnet Bank AB finsk filial (SE)			42	41	1	1
Swedbank AB (publ), Filial i Finland (SE)			36	35	1	1
BIGBANK AS Suomen sivuliike (EE)			23	18	1	1
Carnegie Investment Bank AB, Finland filial (SE)			21	20	1	1
Citibank Europe plc, sivuliike Suomessa (IE)			16	16	1	1
Crédit Agricole Corporate and Investment Bank Helsingin Sivukonttori (FR)			13	12	1	1
Avida Finans AB, sivuliike Suomessa (SE)			13	12	1	1
DnB Bank ASA, filial Finland (NO)			11	13	1	1
TF Bank AB, filial Finland (SE)			10	13	1	1
The Royal Bank of Scotland public limited company, filial i Finland (GB)			3	3	1	1
Deutsche Bank Aktiengesellschaft, Helsingin sivukonttori ³⁾ (DE)			0	4	0	1
Collector Credit AB, filial i Finland ⁴⁾ (SE)			-	-	-	-
BNP Paribas Fortis SA/NV, sivuliike Suomessa ⁴⁾ (BE)			-	-	-	-
Ulkomaisten talletuspankkien sivukonttorit Suomessa yhteensä			9 229	7 812	233	243
PANKIT YHTEENSÄ	19 262	19 245	22 042	21 151	1 063	1 112

1) Sisältää ulkomailla toimivien sivukonttoreiden henkilöstön sekä konsernin/ryhmän muiden kuin pankkitoimintojen henkilöstön.

2) Danske Bank Oyj ja Danske Bank A/S, Helsinki Branch

3) Toiminta päättyi vuonna 2016

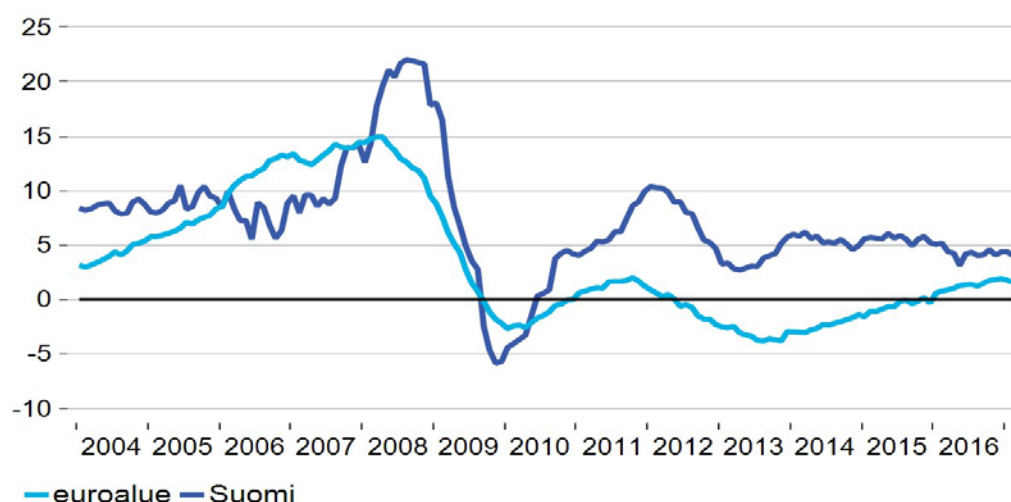
4) Toiminta alkanut 2014-2015. Lukuja ei saatavilla.

3.3 Lainakannan kasvu Suomessa euroaluetta ripeämpää

Yritysten lainakanta (sisältäen asuntoyhteisöt) kasvoi Suomessa vuonna 2016 vajaan viiden prosentin vuosivauhtia. Tämä johtui pääasiassa asuntoyhteisöille myönnettyistä luotoista. Yrityksille myönnettyt lainat ovat kasvaneet Suomessa vuodesta 2010 saakka muuta euroaluetta nopeammin. Euroalueella yrityslainakanta supistui vuodesta 2012 vuoteen 2015 mutta alkoi taas kasvaa vuoden 2016 aikana. Suurimmista euroalueen maista lainakanta on supistunut Espanjassa, mutta kasvanut Ranskassa ja Saksassa. Italiassa kasvu on ollut lähellä nollaa. Euroopan keskuspankin elvyttävällä rahapolitiikalla on tavoiteltu reaalitalouden rahoitusolojen parantumista, mikä näkyy muun muassa yrityslainakannan elpymisenä.

Kuvio 3. Yrityslainakannan kehitys euroalueella ja Suomessa (12 kk:n kasvuvauhti, %)

Lähde: Macrobond

Myös kotitalouksien asuntolainakanta kasvoi Suomessa vuonna 2016 muuta euroaluetta nopeammin. Kasvuvauhtia ylläpiti etenkin alhainen korkotaso. Myös eräiden pankkien asiakkailleen tarjoamat lyhennysvapaat vaikuttivat asiaan. Loppuvuotta kohden Suomen talous elpyi, työllisyystilanne parani ja kotitalouksien luottamus koheni, mikä näkyi asuntolainojen kiihtyvänä kysyntänä.

Finanssivalvonta (Fiva) otti Suomessa käyttöön kansallisen lainakattosäätelyn heinäkuun 2016 alusta lukien. Asuntoluottojen enimmäisluototussuhde rajoittaa myönnettävän asuntoluoton määrän enintään 90 prosenttiin (ensiasunnon hankintaa varten enintään 95 prosenttiin) vakuuksien käyvästä arvosta luottoa myönnettäessä.

Lisäksi Fiva päätti, että sisäisiä malleja käyttäville luottolaitoksille määrätään lattia asuntoluottojen keskimääräiselle riskipainolle. Aluksi lattian piti olla 10 prosenttia, mutta Fiva korotti vaatimusta 15 prosenttiin maaliskuussa 2017 tehdyssä päätöksessään. Lattian on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2018.

Yllä mainitut sääntelytoimenpiteet ovat niin kutsuttuja makrovakausrakenteita, joilla halutaan muun muassa hillitä kotitalouksien liiallista velkaantumista.

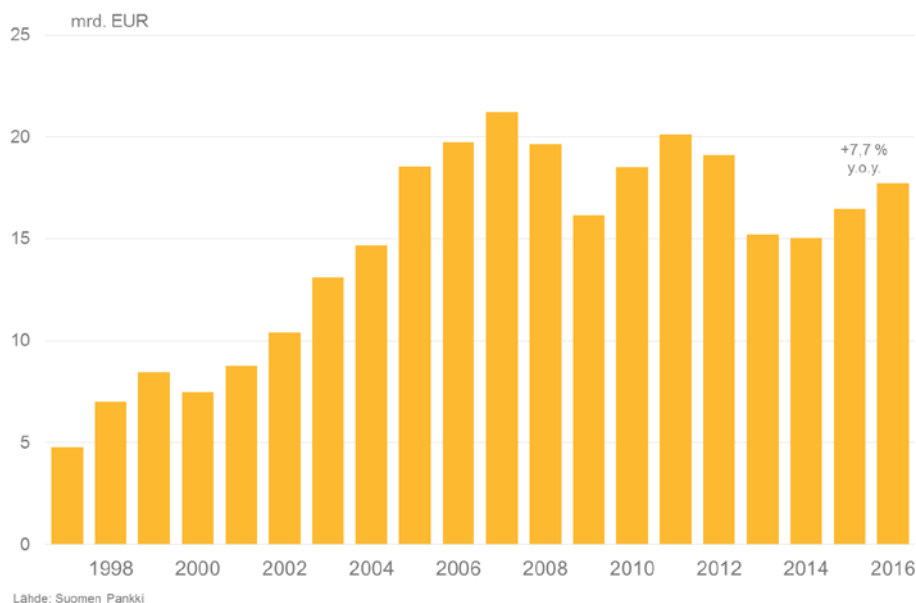
Kuvio 4. Asuntolainojen vuosikasvu Suomessa ja euroalueella, %

Uusia asuntolainoja nostettiin Suomessa vuoden 2016 aikana 17,8 miljardin euron arvosta, mikä on 7,7 prosenttia enemmän kuin edellisellä vuotena. Eniten asuntolainoja on nostettu vuonna 2007, jolloin lainoja nostettiin yhteensä 21,2 miljardin euron edestä.

Asuntolainoja lyhennettiin vuonna 2016 yhteensä 15,6 mrd. euron arvosta. Asuntolainakanta lyheneekin nyt vauhdikkaammin kuin vuosiin, koska korkotason ollessa matala lyhennysten osuus kasvaa asuntolainoissa, joissa kuukausittain maksettava korkojen ja lyhennysten summa on kiinteä. Suomen Pankin mukaan noin 40 prosentissa suomalaisten kotitalouksien asuntolainoista lyhennystapana on tällainen kiinteä tasaerä.

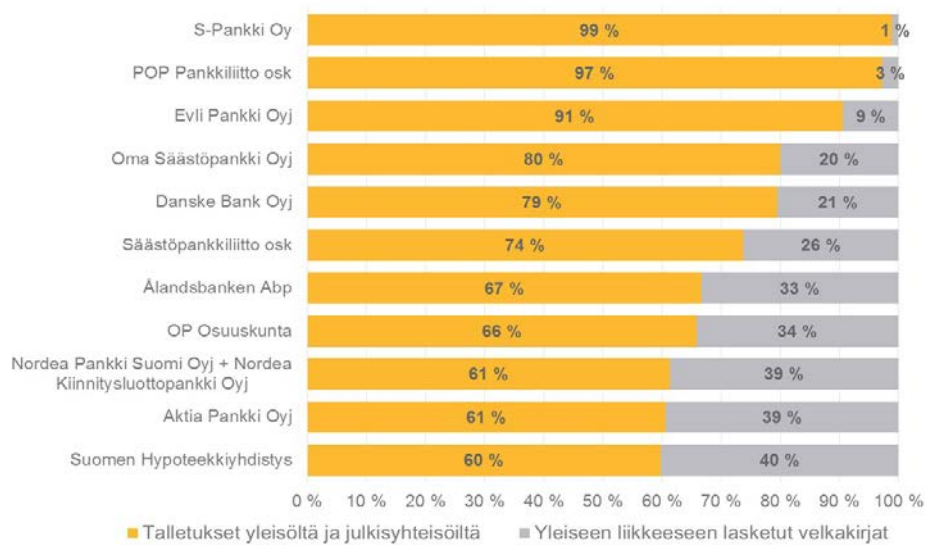
Kuvio 5. Uusien asuntolainojen nostot vuosittain

3.4 Pankkien varainhankinnan maturiteetti pidentynyt

Pankkikonsernien varainhankinnasta keskimäärin 67 prosenttia oli vuoden 2016 lopulla yleisön talletuksia. Varainhankinnan rakenteessa on kuitenkin hyvin suurta hajontaa luottolaitosten välillä: toiset rahoittavat toimintansa lähes kokonaan talletusvarainhankinnalla, kun taas muutamat luottolaitokset eivät kerää talletuksia lainkaan⁵.

Kuvio 6. Pankkikonsernien varainhankinta pl. oma pääoma

Marraskuussa 2016 julkaistu Euroopan komission esitys pankkisääntelyn uudistamiseksi sisältää EU:n pysyvän varainhankinnan vaatimuksen eurooppalaisille pankeille, NSFR (Net Stable Funding Ratio). Tämän vaateen mukaisesti pankilla tulee olla toimintansa luonteeseen nähden riittävä määrä pitkäaikaista ja pysyvää varainhankintaa. Vaade astunee arvioiden mukaan voimaan 2019–2020.

Pankit ovat jo useiden vuosien ajan valmistautuneet NSFR-sääntelyn voimaantuloon ja varainhankinnan keskimaturiteetti on pidentynyt. Lyhyiden, alle vuoden maturiteetin velkakirjojen kanta on supistunut 20 miljardilla eurolla vuoden 2008 lopusta lukien (kuvio 7). Samalla pidempiaikaisten katettujen joukkovelkakirjojen osuus on noussut: kanta oli vuoden lopussa 32 miljardia euroa. Katettujen joukkovelkakirjojen suosio sekä varainhankinnan välineenä että myös sijoituskohteena on kasvanut. Pankit saavat laskea erittäin hyvälaatuiset katetut jvk-lainat osaksi likviditeettipuskuriaan uudessa LCR⁶-sääntelykehikossa, joka tuli voimaan 1.10.2015 osana uudistettua maksuvalmiussääntelyä. Maksuvalmiusvaatimus lasketaan suhdelukuna, jossa maksuvalmiuspuskuria verrataan käteisen nettoulosvirtauksiin 30 päivää kestävästä stressijaksosta.

LCR-suhdeluku oli kotimaisen pankkisektorin osalta vuoden lopulla 143 prosenttia. Vuoden 2016 aikana minimivaatimus oli 70 prosenttia ja se nousi vuoden 2017 alussa 80 prosenttiin. Vuoden 2018 alusta vaatimus tulee voimaan lopullisessa 100 prosentin

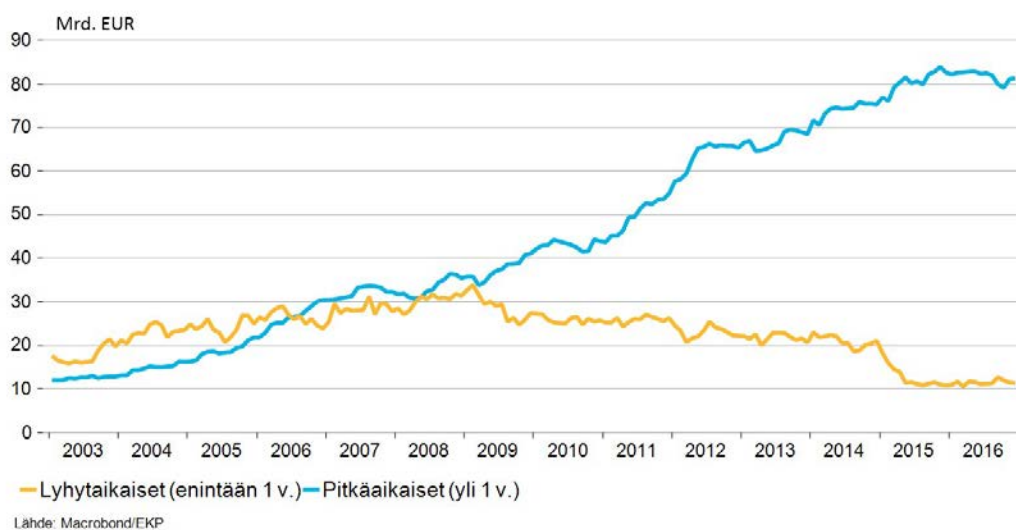
⁵ Esimerkiksi asuntoluottopankit eivät saa ottaa vastaan talletuksia.

⁶ Liquidity coverage ratio

laajuudessaan. Vaatimus edellyttää pankeilta yhä enemmän likviditeettipuskuria, jonka turvin pankki kestäisi lyhytaikaisen vakavan häiriön markkinoilla. Suomalaispankkien maksuvalmiuspuskureista valtaosan muodostavat keskuspankkitalletukset, katetut joukkolainat sekä valtioiden velkakirjat. Pankkisektorin käteiset varat ja keskuspankkitalletukset kasvoivat vuoden 2016 aikana 5,4 miljardilla ollen vuoden lopussa 54,9 miljardia euroa.

EU-maiden pankkisektorin yhteenlaskettu painotettu LCR-suhdeluku oli vuoden 2016 lopulla 141 prosenttia.

Kuvio 7. Luottolaitosten velkakirjamuotoinen varainhankinta

3.5 Matala korkotaso ja viranomaismaksut painoivat korkokatetta

Kotimaisen pankkisektorin liikevoitto oli vuonna 2016 yhteensä 2,8 mrd. euroa, eli noin 6 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna.

Nollakorkoympäristö asettaa paineita korkokatteelle, joka supistui yhteensä noin 4 prosenttia edellisvuodesta. Talletuskannan korot ovat jo lähes nollassa ja samaan aikaan asuntolainojen marginaalit ovat kaventuneet. Uusien nostettujen asuntolainojen keskimääräinen marginaali oli 1,12 % vuoden 2016 lopussa⁷.

Vuoden 2015 alusta lukien pankkisektorille tuli uusi viranomaismaksu, kun luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisua koskeva lainsäädäntö astui voimaan. Luottolaitosten kriisinratkaisurahastoon⁸ maksamat vakaumaksut kirjataan korkokuluihin, mikä nosti korkokuluja katsauskaudella. Vakaumaksujen suuruus oli vuonna 2016 yhteensä 111,6 miljoonaa euroa. Pankit saivat kuitenkin hyvittää vakaumaksuja edellisinä vuosina

⁷ Lähde: Suomen Pankki

⁸ Kotimaiset luottolaitokset maksavat vakaumaksut euroalueen yhteiseen kriisinratkaisurahastoon, Single Resolution Fund (SRF).

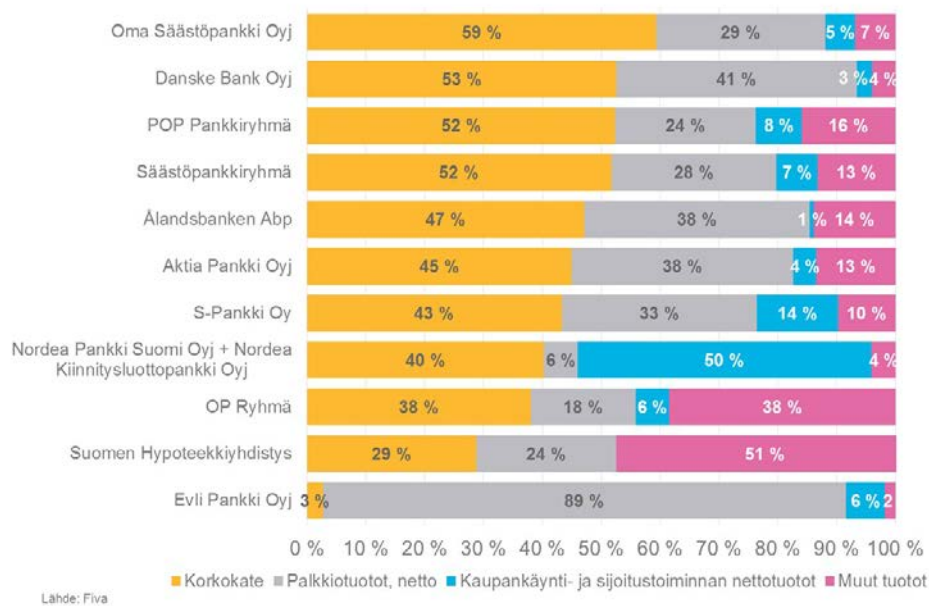
maksetulla pankkiverokertymällä, mikä vähensi vakaussmaksurasisusta yhteensä 42 miljoonalla eurolla.

Pankit joutuvat nykyään maksamaan korkoa talletuksista, joita ne pitävät keskuspankissa. EKP:n asettama keskuspankin talletuskorko on maaliskuusta 2016 saakka ollut -0,4 prosenttia. Pankit maksoivat keskuspankkitalletuksistaan yhteensä korkoja 136 miljoonaa euroa vuoden 2016 aikana⁹.

Korkokate on edelleen kuitenkin pankkisektorin merkittävin tuottoerä: korkokate muodostaa keskimäärin 41 prosenttia toimialan kokonaistuotoista. Sen merkitys pankkien tuotoista vaihtelee kuitenkin pankkien liiketoimintamallista riippuen kolmen prosentin ja 59 prosentin välillä (kuvio 8).

Keskimäärin korkokatteen osuus pankkien kokonaistuotoista on pienentynyt. Pankit ovatkin monipuolistaneet liiketoimintansa ansaintalogiikkaa ja tuottoja tulee yhä enemmän muun muassa sijoitustoiminnasta, varallisuudenhoidosta ja vakuutus tuotteista.

Kuvio 8. Pankkikohtainen tuottojen jakauma vuonna 2016

⁹ Lähde: Fiva

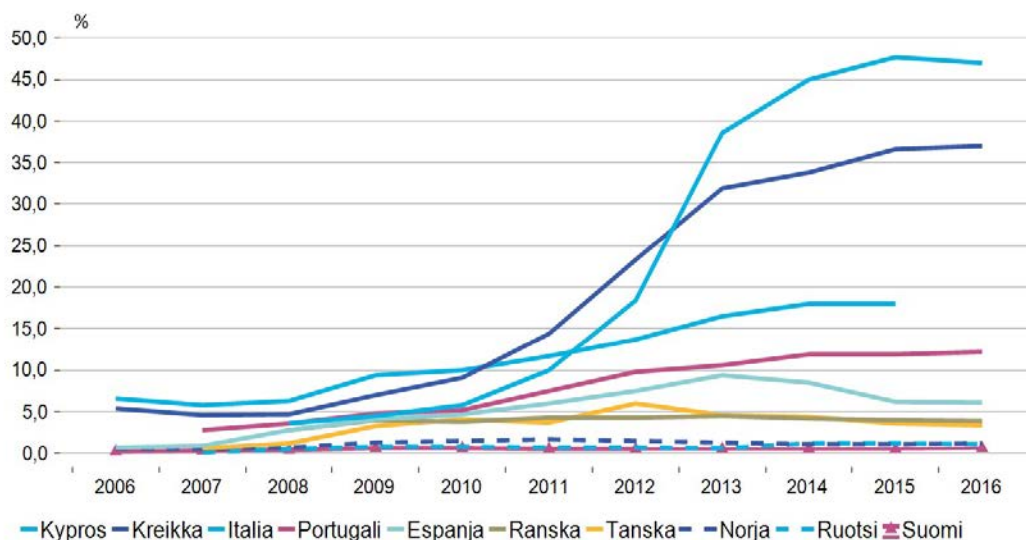
Nettopalkkiotuotot kasvoivat alle prosentin. Palkkiotuotot muodostuvat muun muassa sijoitustuotteiden myynnistä, omaisuudenhoidosta, maksuliikenteen hoidosta ja luotonantoon ja takauksiin liittyvistä palkkioista.

Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot supistuivat noin 10 prosenttia edellisvuodesta, joka oli poikkeuksellisen hyvä näiden tuottojen osalta. Liiketoiminnan muut tuotot pienenivät noin 11 prosenttia edellisvuodesta. Liiketoiminnan muihin tuottoihin kirjataan muun muassa vakuutustoiminnoista kertyvät tuotot sekä kertaluonteiset tuotot.

Liiketoiminnan kulut kasvoivat lähes 3 prosenttia. Kulujen kasvun taustalla ovat muun muassa kasvavat investoinnit digitalisaatioon ja palvelujen kehittämiseen.

Arvon alentumiset luotoista ja muista sitoumuksista vähenivät lähes viidenneksellä verrattuna edellisvuoteen. Järjestämättömien saamisten¹⁰ osuus on Suomessa noin 1,5 prosenttia koko luottokannasta, kun se EU-maissa keskimäärin on 5,1 prosenttia. Monissa EU-maissa luku on huomattavan korkea (kuvio 9.). Euroopan keskuspankki on ohjeistanut pankkeja laatimaan suunnitelmat asian korjaamiseksi.

Kuvio 9. Järjestämättömät saamiset suhteessa luottokantaan

Lähde: Macrobond/IMF

3.6

Pankkien vakavaraisuus Euroopan vahvinta

Kansainväliseen Basel III –kehikkoon perustuvat EU:n vakavaraisuusasetus (CRR¹¹) ja luottolaitosdirektiivi (CRD IV¹²) astuivat voimaan vuoden 2014 aikana. Uusi sääntely vaatii pankeilta entistä enemmän ja entistä parempilaatuisia omia varoja. Suomessa

¹⁰ Järjestämättömien saamisten määritelmä muuttui EU-maissa vuoden 2014 aikana kattamaan kaikki yli 90 päivää erääntyneenä olevat saamiset sekä saamiset, jotka todennäköisesti jäävät maksamatta.

¹¹ Capital Requirements Regulation

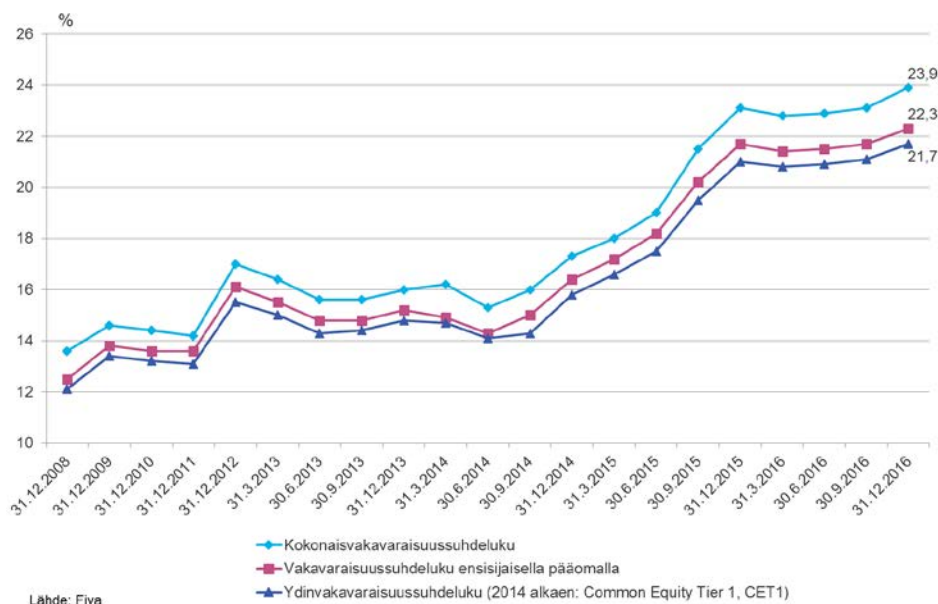
¹² Capital Requirements Directive

pankkisektorin vakavaraisuusluvut vahvistuivat selvästi vuoden 2016 aikana pääomahankinnan ja kertyneiden voittovarojen kasvun ansiosta.

Suomen pankkisektorin kokonaisvakavaraisuussuhde oli vuoden 2016 lopussa 23,9 prosenttia, mikä on Euroopan vahvimpia tasoja. Ydinvakavaraisuussuhde (CET1) parani 21,7 prosenttiin. Omien varojen laatu on säilynyt hyvänä ja ne muodostuvat lähes kokonaan ydinpääomasta.

EU-alueen pankkisektorin keskimääräinen painotettu ydinvakavaraisuussuhdeluku oli vuoden 2016 lopussa 14,2 prosenttia.

Kuvio 10. Pankkisektorin vakavaraisuus Suomessa

Baselin komitea suunnittelee parhaillaan uudistuksia pääomavaatimuksiin (ns. Basel IV-paketti). Komitean odotetaan julkistavan ehdotuksensa vuoden 2017 aikana. Toteutuessaan uudistus merkitsisi huomattavia kiristyksiä etenkin Pohjoismaisille pankeille, joiden taseet sisältävät paljon matalariskisiä asuntolainoja.

3.7

Pankkisektorin kannattavuus heikkeni hieman

Liikevoiton heikentymisen ja oman pääoman kasvun myötä kotimaisen pankkisektorin oman pääoman tuotto (ROE) aleni 8,2 prosenttiin edellisvuoden 9,3 prosentista. EU-maissa pankkisektorin oman pääoman tuotto oli vuoden 2016 lopussa keskimäärin 3,3 prosenttia, joten suomalaisen sektorin kannattavuus on selvästi keskiarvoa parempi.

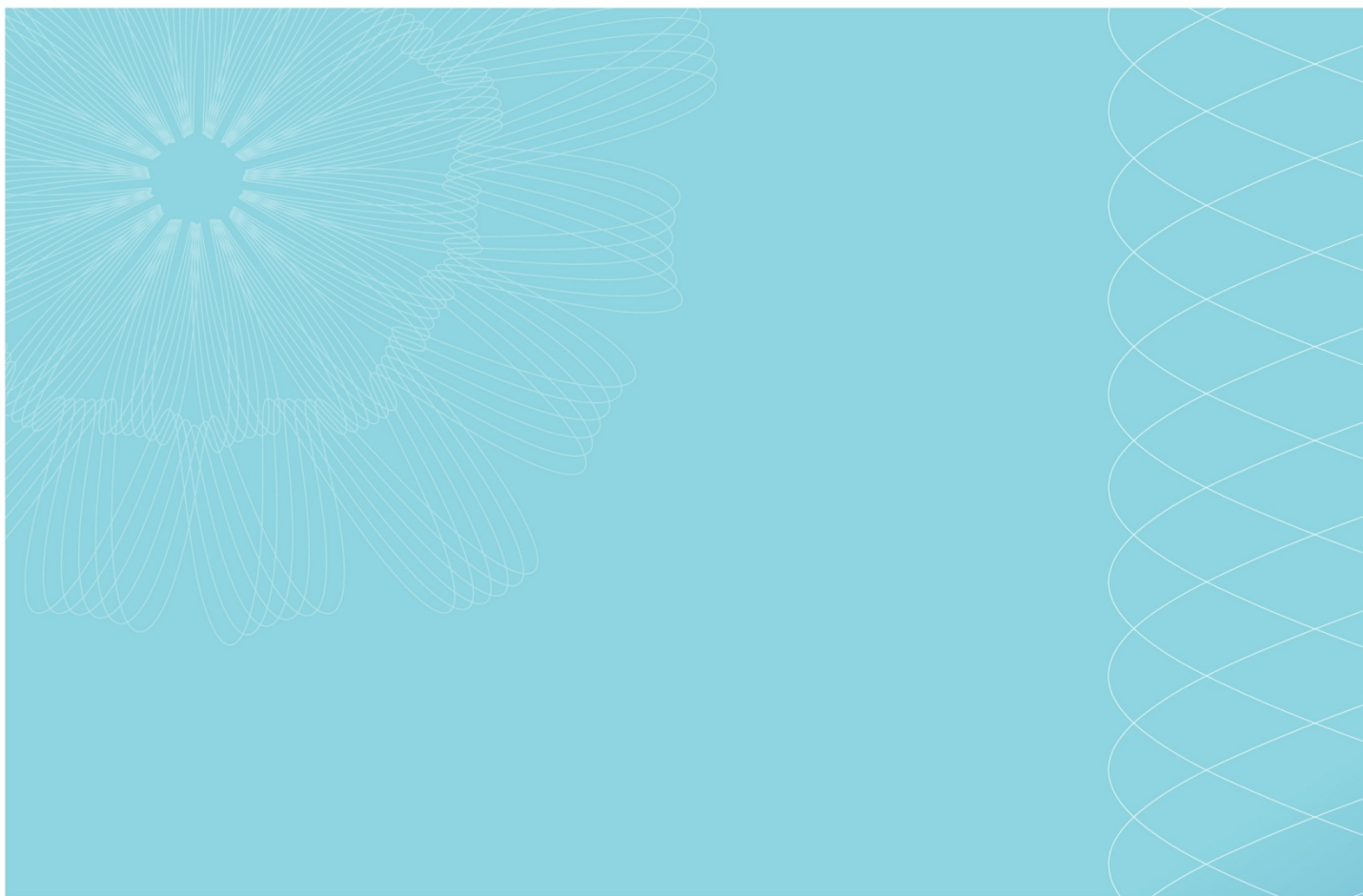

Pankkisektorin kulut/tuotot -suhde nousi vuoden 2016 aikana 54 prosenttiin edellisvuoden 51 prosentista. Tunnusluvun heikkenemisen taustalla on sekä tuottojen pienentyminen että kulujen nousu. Tunnusluvussa on pankkien kesken suurta hajontaa: pienemmillä pankeilla suhdeluku on selvästi korkeampi, koska monet kustannuserät ovat kiinteitä ja suuremmat pankit hyötyvät skaalaeduista. EU-alueen pankkisektorin painotettu keskimääräinen kulut/tuotot –suhde oli 65,7 prosenttia¹³ vuoden lopussa, joten Suomessa toimiala on selvästi Euroopan keskivertoa kustannustehokkaampi.

Kotimaisen pankkisektorin vähimmäisomavaraisuusaste (Leverage Ratio) parani vuoden lopulla 5,9 prosenttiin. Komissio esitti viime marraskuussa, että vähimmäisomavaraisuusvaatimus asetetaan 3 prosenttiin. Sitovan vaateen odotetaan tulevan voimaan aikaisintaan vuoden 2019 alussa. EU-alueen pankkisektorin painotettu keskimääräinen vähimmäisomavaraisuusaste oli 5,2 prosenttia¹⁴ vuoden lopussa.

¹³ Lähde: EBA, Risk Dashboard

¹⁴ Lähde: EBA, Risk Dashboard

Finanssialan Keskusliitto
Bulevardi 28
00120 Helsinki
www.fkl.fi

FK | Finanssialan Keskusliitto

Tulos- ja tasetiedot 2016 ja 2015

milj. euroa

Suomessa toimivat pankkikonsernit	Korkokate			Palkkiotuotot (netto)			Muut liiketoiminnan tuotot			Tuotot yhteensä			Henkilöstökulut		
	2016	2015	Muutos	2016	2015	Muutos	2016	2015	Muutos	2016	2015	Muutos	2016	2015	Muutos
Nordea Pankki Suomi Oyj -konserni	865	1 052	-18 %	131	105	25 %	1 249	1 328	-6 %	2 245	2 485	-10 %	515	547	-6 %
OP Ryhmä	1 058	1 026	3 %	859	855	0 %	1071	1041	3 %	2 988	2 922	2 %	762	781	-2 %
Danske Bank Oyj -konserni	296	304	-3 %	230	235	-2 %	37	36	3 %	563	574	-2 %	133	137	-3 %
Nordea Kiinnitysluottopankki Oyj	53	-	-	0	-	-	-5	-	-	49	-	-	0	-	-
Säästöpankkiryhmä	132	125	5 %	71	69	4 %	42	37	15 %	245	231	6 %	76	71	8 %
Aktia konserni	96	97	-2 %	80	80	0 %	36	31	17 %	211	208	2 %	72	73	-1 %
S-Pankki-konserni	69	72	-4 %	53	54	-1 %	38	29	31 %	160	155	4 %	46	51	-10 %
Ålandsbanken-konserni	55	54	2 %	45	47	-3 %	20	24	-16 %	120	125	-4 %	57	56	2 %
POP Pankki -ryhmä	62	61	2 %	28	30	-6 %	24	12	102 %	115	103	11 %	40	37	8 %
Hypo-konserni	5	5	18 %	4	3	33 %	8	9	-9 %	18	17	7 %	6	5	7 %
Oma Säästöpankki Oyj -konserni	37	32	15 %	18	15	16 %	6	7	-17 %	60	54	11 %	14	12	20 %
Evli-konserni	2	1	14 %	54	57	-5 %	4	6	-27 %	60	64	-7 %	28	28	1 %
Suurimpia pohjoismaisia pankkikonserneja															
Nordea Group (SE)	4 727	4 963	-5 %	3 238	3 230	0 %	1 962	1 947	1 %	9 927	10 140	-2 %	2 926	3 263	-10 %
Danske Bank Group (DK)	2 959	2 869	3 %	1905	2013	-5 %	1578	1232	28 %	6 442	6 115	5 %	1 849	1 869	-1 %
DNB Group (NO)	3 671	3 951	-7 %	891	990	-10 %	1 052	1 093	-4 %	5 615	6 034	-7 %	1 281	1 097	17 %
Handelsbanken Group (SE)	2 951	2 966	0 %	967	996	-3 %	387	350	10 %	4 305	4 312	0 %	1 325	1 345	-2 %
SEB Group (SE)	1 979	2 025	-2 %	1 756	1 961	-10 %	570	326	75 %	4 305	4 312	0 %	1 538	1 543	0 %
Swedbank Group (SE)	2 499	2 458	2 %	1 197	1 197	0 %	701	367	91 %	4 397	4 022	9 %	990	1 004	-1 %

Vakuutustoiminta sisältyy pankkikonsernin lukuihin siltä osin kuin se sisältyy konsernin toimintaan. Vakuutustoiminnan tuotot muissa tuotoissa.

Lähde: Pankkien tilinpäätökset ja Fiva

Tulos- ja tasetiedot 2016 ja 2015

milj. euroa

Muut kulut			Kulut yhteensä			Arvon alentumistappiot luotoista ja muista sitoutumisista, netto		Liikevoitto (-tappio)			Tuloverot			Tase yhteensä		
2016	2015	Muutos	2016	2015	Muutos	2016	2015	2016	2015	Muutos	2016	2015	Muutos	2016	2015	Muutos
479	444	8 %	994	991	0 %	57	92	1 194	1 402	-15 %	232	347	-33 %	238 775	301 590	-21 %
806	739	9 %	1 568	1 519	3 %	77	78	1 138	1 101	3 %	223	249	-10 %	133 747	124 455	7 %
218	215	1 %	351	352	0 %	1	13	210	210	0 %	39	44	-11 %	28 962	30 313	-4 %
12	-	-	12	-	-	0	-	38	-	-	7	-	-	25 586	-	-
93	86	7 %	169	157	8 %	8	6	70	70	0 %	12	12	3 %	10 424	9 189	13 %
76	71	6 %	148	144	3 %	2	0	62	64	-4 %	12	13	-3 %	9 486	9 882	-4 %
89	86	4 %	135	137	-1 %	3	0	22	17	34 %	5	4	23 %	5 204	4 768	9 %
34	36	-4 %	91	92	0 %	4	3	25	30	-17 %	5	6	-10 %	5 137	4 602	12 %
46	43	5 %	86	80	7 %	7	5	17	12	42 %	7	4	83 %	4 229	4 072	4 %
3	3	10 %	9	8	8 %	0	0	7	7	-1 %	1	1	-8 %	2 305	1 959	18 %
21	21	4 %	36	32	10 %	4	4	21	18	12 %	5	4	25 %	2 151	1 932	11 %
21	24	-10 %	49	51	-4 %	0	0	11	13	-17 %	2	3	-20 %	755	632	19 %
1 874	1 694	11 %	4 800	4 957	-3 %	502	479	4 366	4 791	-9 %	859	1 042	-18 %	615 659	646 868	-5 %
1 192	1 247	-4 %	3 041	3 115	-2 %	0	8	3 406	2 381	43 %	739	622	19 %	468 588	441 251	6 %
1 015	1 127	-10 %	2 296	2 225	3 %	799	254	2 517	3 561	-29 %	446	788	-43 %	292 000	270 596	8 %
623	608	2 %	1 947	1 953	0 %	182	171	2 179	2 189	0 %	465	457	2 %	275 067	270 387	2 %
1 394	788	77 %	2 932	2 331	26 %	105	94	1 570	2 231	-30 %	449	458	-2 %	274 341	271 610	1 %
1 312	742	77 %	2 302	1 746	32 %	144	64	2 509	2 178	15 %	445	494	-10 %	225 512	233 838	-4 %

Tulos- ja tasetiedot 31.12.2016 ja 31.12.2015

milj. euroa

Oman pääoman tuotto (ROE), %		Kulu/tuotto-suhde, (tehokkuus)		Ydinpääoma (CET1) -vakavaraisuus, %		Leverage Ratio	LCR
2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2016
8,1 %	9,6 %	44,0 %	40,0 %	24,8 %	19,3 %	-	155 %
9,4 %	10,3 %	52,0 %	53,0 %	20,1 %	19,5 %	7,4 %	117 %
6,7 %	6,6 %	62,4 %	61,4 %	19,2 %	17,5 %	7,8 %	118 %
5,5 %	-	24,2 %	-	37,9 %	-	-	-
6,2 %	6,7 %	64,4 %	63,4 %	18,5 %	18,8 %	9,1 %	-
8,0 %	7,9 %	70,0 %	69,0 %	19,5 %	20,7 %	4,7 %	209 %
4,4 %	3,2 %	82,0 %	88,0 %	13,5 %	14,4 %	6,7 %	112 %
8,9 %	9,9 %	76,0 %	76,0 %	11,8 %	12,0 %	3,6 %	97 %
2,3 %	2,1 %	74,6 %	77,9 %	20,9 %	20,2 %	11,4 %	220 %
5,8 %	6,2 %	57,1 %	55,2 %	13,6 %	13,8 %	4,2 %	144 %
7,6 %	7,8 %	58,9 %	59,5 %	18,6 %	19,4 %	9,9 %	111 %
14,3 %	20,2 %	82,0 %	79,0 %	15,3 %	-	-	-
11,5 %	12,3 %	50,0 %	47,1 %	18,4 %	16,5 %	5,0 %	165 %
13,1 %	8,5 %	47,2 %	61,0 %	16,3 %	16,1 %	4,6 %	158 %
10,9 %	15,0 %	41,2 %	28,1 %	16,0 %	14,4 %	7,3 %	138 %
13,1 %	13,5 %	45,2 %	45,3 %	25,1 %	21,2 %	4,8 %	142 %
12,3 %	13,2 %	49,0 %	49,0 %	18,8 %	18,8 %	5,1 %	-
15,8 %	13,5 %	39,0 %	43,0 %	25,0 %	24,1 %	5,4 %	156 %